

Een klein vleermuisdrama

Aldo Voûte

Vleermuizen bezitten een echolocatiesysteem, waarmee ze hun weg door de ruimte vinden. De Italiaan Spallanzani toonde reeds aan het einde van de 18e eeuw aan, dat vleermuizen in verduisterde proefruimten waarin draden met belletjes waren gespannen, in staat zijn om zeer behendig tussen de dunste draden door te vliegen. Dat er onder bepaalde, meestal onnatuurlijke omstandigheden, wel eens iets fout kan gaan met het oriëntatiesysteem, bewijst onderstaande gebeurtenis.

Reeds eerder had ik de indruk, dat vleermuizen het slachtoffer konden worden van draden, die zij onder experimentele omstandigheden wel kunnen waarnemen. Dit lijkt met name te gelden voor draden die gespannen zijn op plaatsen, waar ze in het dagelijks leven normaal gesproken niet voorkomen (Voûte, 1989; Verheggen & Kapteyn, 1989). Uit incidentele waarnemingen bleek dat waternvleermuizen tijdens het foerageren boven water in botsing kunnen komen met door vissers uitgespannen nylondraden. Deze draden worden over het hoofd gezien, omdat ze een onnatuurlijk obstakel vormen in een overigens geheel natuurlijk milieu.

Het ongeluk

Op 15 maart 1993 werd ik door de eigenaresse van een villa te Baarn opgebeld. Zij vertelde dat ze tot twee keer toe vleermuizen had gevonden, die in haar zwembad waren verdronken. In-

spektie ter plaatse bracht het volgende aan het licht.

Het tamelijk grote zwembad (circa 8x14 meter), dat al jaren geleden in de tuin was aangelegd, had voorzover bekend nooit eerder problemen met vleermuizen opgeleverd. In het voorjaar van 1992 ontstonden moeilijkheden met eenden, die het zwembad als een deel van hun leefgebied annexeerden en zodoende het water vervuilden. Voor deze eenden vormde de onnatuurlijke situatie van het zwembad met zijn steile iets naar binnen hellende rand, die circa 20 centimeter boven water uitstak, geen beletsel.

Toen de eenden dit voorjaar (1993) weer verschenen, greep de eigenaresse in. Zij spande een tiental dunne nylondraden (diameter circa 0,3 millimeter) dwars en diagonaal boven het water. De meeste draden hingen tussen de 5 en de 10 centimeter boven het water, sommige hingen gedeeltelijk in het water. De eenden hielden het voor gezien. Onbedoeld werden echter enkele vleermuizen het slachtoffer. Op 15 maart 1992, de dag waarop ik werd gewaarschuwd, was het weer raak. Toen werden vijf dieren opgevist, waarvan er één nog levensteken vertoonde. Een eerder slachtoffer was helaas al met het huisvuil afgevoerd. De vijf dieren werden te drogen gelegd, met als gevolg dat het nog levende exemplaar opkrabbelde en de wicken nam. De overige vier kreeg ik in handen. Het waren dwergvleermuizen *Pipistrellus pipistrellus*; drie vrouwtjes en één mannetje.

Dwergvleermuis.

Foto Johan de Meester

Een ongeval ter lering

De oplossing van deze verdrinkingsgevallen lag voor de hand. De vermoedelijk pas sinds kort uit de winterslaap ontwaakte, en daardoor wellicht dorstige dwergvleermuizen waren van het zwembad komen drinken en zodoende in de niet voor hun opgezette dradenval gevlogen. In een natuurlijke waterpartij of een vijver met een zwak glooiende oever zou dit alles geen fatale gevolgen hebben gehad. Vleermuizen kunnen goed zwemmen en ze klauteren wel ergens aan wal. Maar in het geval van een steile gladde wand kan zo'n duik nootlottig worden. Toen de toedracht van de verdrinkingsgevallen duidelijk was, verwijderde de eigenaresse direct alle draden boven het water en sedertdien heeft ze geen slachtoffers meer gevonden.

Uit het beschrevene kunnen we leren dat vleermuizen in onze directe omgeving ongewild het slachtoffer kunnen worden van draden, gaas en netten die ter bescherming boven het water worden aangebracht. Bij tuinvijvers met geleidelijk oplopende oevers zijn deze gevaren vermoedelijk ver-

Het zwembad waarin vier dwergvleermuizen verdronken.
Foto Aldo Voûte

waarloosbaar klein. Bij zwembaden en bij vijvers met verticale wanden en inspringende randen loert het gevaar om de hoek. Span daar dus, ook met de beste bedoelingen, nooit struikeldraden tegen reigers, eenden of honden. Het is bovendien altijd zinvol om een permanent loopplankje aan te brengen, dat aan de ene kant op de rand van vijver of zwembad rust en aan de andere kant in het water drijft. Van een dergelijke 'nooduitgang' kunnen ook allerhande kleine zoogdieren en vogels gebruikmaken. 🐱

Literatuur

- Verheggen, L. & K. Kapteyn, 1989. Water-vleermuizen onderschept door vissers. Nieuwsbrief Vleermuiswerkgroep Nederland, nr. 3: 7-8.
Voûte, A.M., 1989. Echolocatie niet altijd even vlekkeloos II. Nieuwsbrief Vleermuiswerkgroep Nederland, nr. 3: 6-7.

A.M. Voûte, Van Lijndenlaan 8,
3768 MG Soest.